

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

1. Ποια είναι τα είδη του αρχαίου ποιητικού λόγου;

- Έπος
- Λυρική ποίηση
- **Δράμα** (προορίζεται για παράσταση, ζωντανεύει δηλαδή ένα γεγονός που εξελίσσεται μπροστά στους θεατές (δράμα <δράω – δρῶ = πράττω).

2. Με ποιου θεού τη θρησκευτική λατρεία συνδέεται η δραματική ποίηση;

- ✓ Το δράμα προήλθε από τις θρησκευτικές τελετές που έκαναν, προς τιμήν **του θεού Διόνυσου**.
- ✓ Αυτές οι τελετές λέγονταν **δρώμενα** (= ιερές συμβολικές πράξεις).

3. Τι ήταν ο διθύραμβος;

- ✓ Θρησκευτικό και λατρευτικό **άσμα** (τραγούδι)
- ✓ Το τραγουδούσε ο χορός 50 χορευτών, που ήταν οι πιστοί του Διονύσου.
- ✓ Μπορεί να ήταν μεταμφιεσμένοι και σε τράγους.
- ✓ Το τραγούδι το συνόδευε αυλός.
- ✓ Χόρευαν γύρω από το βωμό του θεού.
- ✓ Ο πρώτος των χορευτών, ο εξάρχων, έκανε την αρχή στο τραγούδι και ίσως έλεγε και κάποια πράγματα σχετικά με τη ζωή του θεού.

4. Ποια είναι τα είδη της δραματικής ποίησης;

- Τραγωδία
- Κωμωδία
- Σατυρικό δράμα

Η ΤΡΑΓΩΔΙΑ

5. Ποια ήταν η προσφορά του Αρίωνα και του Θέσπη στην εξέλιξη του δράματος;

ΑΡΙΩΝ:

- Ο πρώτος που **συνέθεσε διθύραμβο**.

- Παρουσίασε τους χορευτές μεταμφιεσμένους σε **Σατύρους**, δηλαδή με χαρακτηριστικά τράγων. Οι τραγόμορφοι αυτοί τραγουδιστές ονομάζονταν τραγωδοί (< τράγων ωδή).

ΘΕΣΠΗΣ:

- Ο πρώτος που στη θέση του εξάρχοντα έβαλε άλλο πρόσωπο, εκτός Χορού, **τον υποκριτή** (υποκρίνομαι = αποκρίνομαι) ηθοποιό, ο οποίος έκανε διάλογο με το Χορό.
- Αποτέλεσμα αυτής της καινοτομίας ήταν η γέννηση της τραγωδίας.

6. Από πού πήρε το όνομα της η τραγωδία και ποια περίοδο κυρίως αναπτύχθηκε;

Τραγωδία = τραγούδι μεταμφιεσμένων σε τράγους.

Αναπτύχθηκε κυρίως στη διάρκεια του **χρυσού αιώνα (5^{ος} αι. π. Χ.)** στην Αθήνα.

7. Από πού αντλούν τα θέματα οι συγγραφείς των τραγωδιών;

Από τους **μύθους**.

Εκτός από: τους Πέρσες του Αισχύλου

τις Βάκχες του Ευριπίδη

ΑΛΛΑ: Τους συνέδεαν με την σύγχρονη επικαιρότητα.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ

8. Πότε και πού γινόταν παραστάσεις τραγωδιών στην αρχαία Αθήνα;

ΠΟΤΕ; → Στις γιορτές του Διονύσου.

ΠΟΥ;

- Στα **μεγάλα ή εν άστει Διονύσια** και στα **Λήναια** (παρουσιάζονταν νέες τραγωδίες).
- Στα **μικρά ή κατ' αγρούς Διονύσια** (έπαιζαν μόνο επαναλήψεις έργων).
- Στα **Ανθεστήρια** (αρχικά δε διδάσκονταν δράματα αλλά αργότερα προστέθηκαν δραματικοί αγώνες).

9. Τι ήταν το Ωδείο;

Στεγασμένο θέατρο.

10. Τι ήταν ο προάγων;

- ✓ Μια **εκδήλωση** πριν από τους δραματικούς αγώνες.
- ✓ Εκεί, οι χορηγοί, οι δραματικοί ποιητές, οι ηθοποιοί και οι χοροί εμφανίζονταν στο Ωδείο και ανακοίνωναν τους τίτλους και τις υποθέσεις των έργων τους.

11. Ποιοι ήταν οι συντελεστές των δραματικών αγώνων;

A. Πριν και μετά την παράσταση

- i. **Ο επώνυμος άρχων**: Επέλεγε 3 ποιητές από αυτούς που είχαν υποβάλει αίτηση (κάθε ποιητής διαγωνίζονταν με μία τετραλογία, δηλαδή 3 τραγωδίες και ένα σατυρικό δράμα). Στη συνέχεια, έδινε χορό σε κάθε ποιητή και του υποδείκνυε τον χορηγό.
- ii. **Ο χορηγός**: Οι χορηγοί ήταν πλούσιοι Αθηναίοι που αναλάμβαναν τα έξοδα της παράστασης.
- iii. **Οι κριτές**: Ήταν 10 και ορίζονταν με κλήρωση (1 από κάθε φυλή).

B. Οι συντελεστές της παράστασης

- i. **Οι υποκριτές (ηθοποιοί)**: Ήταν άντρες. Στην τραγωδία υπήρχε αρχικά μόνο 1 υποκριτής. Ο Αισχύλος πρόσθεσε τον δεύτερο και ο Σοφοκλής τον τρίτο.
- ii. **Οι χορευτές**: Ήταν και αυτοί άντρες. Για παράσταση τραγωδίας απαιτούνταν αρχικά 12 και αργότερα 15. Ο χορός έμπαινε στην ορχήστρα από τη δεξιά πάροδο με σχηματισμό 3 X 5 ή 5 X 3.
- iii. **Ο αυλητής**: Συνόδευε με τον αυλό την εκτέλεση των λυρικών μερών του δράματος.

12. Ποια ήταν τα βραβεία για τους νικητές ποιητές αλλά και τους χορηγούς τους;

Η Εκκλησία του Δήμου σε πανηγυρική τελετή έδινε:

- **Στέφανο από κισσό** στους ποιητές
- **Χάλκινους τρίποδες** στους χορηγούς
- Αναγράφονταν επίσης τα ονόματα των ποιητών, των χορηγών και των πρωταγωνιστών σε πλάκες που τις έβαζαν στο δημόσιο αρχείο (διδασκαλία).

ΤΟ ΚΟΙΝΟ

13. Ποιοι παρακολουθούσαν τους δραματικούς αγώνες;

Αθηναίοι πολίτες, ξένοι, μέτοικοι, γυναίκες. Οι άποροι πολίτες ενισχύονταν από το κράτος με ένα χρηματικό ποσό (θεωρικά) για να μπορούν να παρακολουθούν δωρεάν τις δραματικές παραστάσεις.

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

14. Ποια είναι τα μέρη του αρχαίου θεάτρου;

Το κοίλον:

- ✓ Ήταν ένας χώρος σαν ημικύκλιο.
- ✓ Εκεί κάθονταν οι θεατές.
- ✓ Βρισκόταν απέναντι από τη σκηνή.
- ✓ Τα καθίσματα λεγόταν εδώλια .
- ✓ Το κοίλον χωριζόταν από 2 μεγάλους οριζόντιους διαδρόμους σε 3 ζώνες που ονομάζονταν **διαζώματα**.

- ✓ Τα καθίσματα (**εδώλια**), που ήταν κτισμένα αμφιθεατρικά, τα διέκοπταν κλίμακες (σκάλες) από τις οποίες οι θεατές ανέβαιναν στις υψηλότερες θέσεις.
- ✓ Τα σφηνοειδή τμήματα των εδωλίων ανάμεσα στις κλίμακες λέγονταν **κερκίδες**.

Η ορχήστρα:

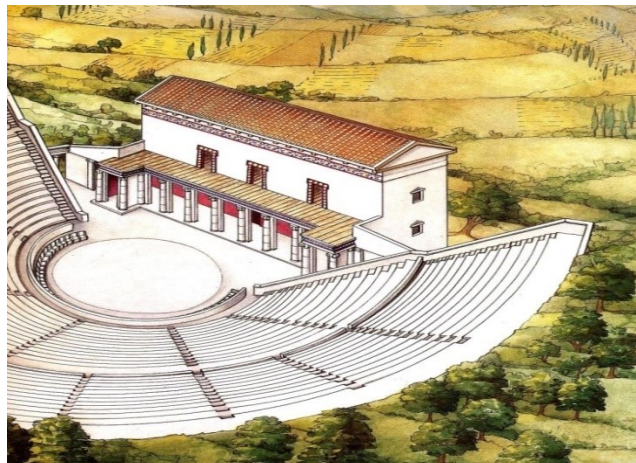
- ✓ Εκεί βρισκόταν ο χορός.
- ✓ Είχε κυκλικό ή ημικυκλικό σχήμα.
- ✓ Στο κέντρο υπήρχε ο βωμός του Διονύσου, **η θυμέλη**.

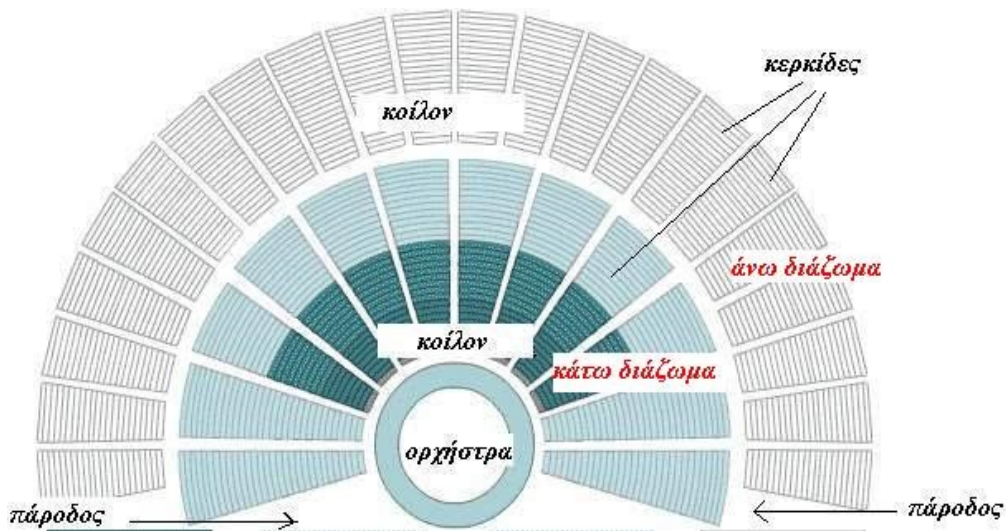
Η σκηνή:

- ✓ Ήταν ένα ξύλινο ορθογώνιο οικοδόμημα στη μια πλευρά της ορχήστρας.
- ✓ Στην πλευρά προς τους θεατές έδειχνε την πρόσοψη ενός ναού ή ανακτόρου.
- ✓ Τη χρησιμοποιούσαν για να μεταμφιέζονται οι υποκριτές και να αποθηκεύουν το θεατρικό υλικό.
- ✓ Ο χώρος ανάμεσα στη σκηνή και την ορχήστρα ήταν υπερυψωμένος και ονομαζόταν **λογείο**. Εκεί δρούσαν οι ηθοποιοί.
- ✓ Πάνω στη σκηνή υπήρχε υπερυψωμένη εξέδρα, **το θεολογείο** και εκεί εμφανίζονταν οι θεοί.

15. Τι ήταν οι πάροδοι και ποιος ο λειτουργικός τους ρόλος;

- ✓ Ήταν 2 διάδρομοι ανάμεσα στη σκηνή και την ορχήστρα.
- ✓ Από εκεί έμπαιναν: ο Χορός και οι υποκριτές που δεν ήταν μέσα στη σκηνή.
- ✓ Από τη δεξιά ως προς τον θεατή πάροδο έμπαιναν αυτοί που έρχονταν από την πόλη ή το λιμάνι.
- ✓ Από την αριστερή αυτοί που έρχονταν από τους αγρούς ή μια ξένη χώρα.

16. Ποια μηχανήματα είχαν επινοήσει οι αρχαίοι για τις ανάγκες μιας παράστασης;
- **Το εκκύκλημα:** Ήταν τροχοφόρο δάπεδο, πάνω στο οποίο παρουσίαζαν ομοιώματα νεκρών.
 - **Ο γερανός ή αιώρημα:** Είδος γερανού με τη βοήθεια του οποίου εμφανίζονταν οι θεοί.
 - **Το βροντείο ή κεραυνοσκοπείο** για τη μηχανική αναπαραγωγή της βροντής ή της αστραπής
 - **Οι περιάκτοι:** ξύλινοι στύλοι για εναλλαγή του σκηνικού

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

17. Να δώσετε τον ορισμό της τραγωδίας κατά τον Αριστοτέλη και να τον ερμηνεύσετε.

Ἔστιν οὖν Τραγωδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης, ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἐκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις, δρώντων καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας, δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν.

Δηλαδή: Η τραγωδία είναι μίμηση (=παράσταση επί σκηνής) μιας σημαντικής και ολοκληρωμένης πράξης (τελείας) η οποία έχει κάποια ορισμένη διάρκεια (μέγεθος ἐχούσης) με λόγο ποιητικό, τα μέρη της οποίας διαφέρουν στη φόρμα τους, παριστάνεται ενεργά και δεν απαγγέλλεται, προκαλώντας τη συμπάθεια (ἔλεος) και το φόβο του θεατή, τον λυτρώνει (κάθαρσιν) από παρόμοια με τους ήρωες ψυχικά συναισθήματα (παθήματα).

ΤΑ ΜΕΡΗ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

18. Ποια είναι τα κατά ποσόν μέρη της τραγωδίας;

Πρόλογος: Εισάγει τους θεατές στην υπόθεση του έργου (ΠΡΙΝ μπει ο Χορός στην ορχήστρα) – δεν υπήρχε στις παλαιότερες τραγωδίες.

Πάροδος: Τραγούδι που τραγουδά ο Χορός μπαίνοντας στη σκηνή.

Επεισόδια: Μπαίνουν ανάμεσα στα άσματα που ψάλλει ο Χορός.

Στάσιμα(= στάση): **Άσματα** που ψάλλει ο Χορός ΜΕΤΑ τα επεισόδια.

Έξοδος: Ακολουθεί μετά το τελευταίο άσμα του Χορού.

19. Ποια είναι τα κατά ποιόν μέρη της τραγωδίας;

Μύθος: Η υπόθεση του έργου

Ήθος: Οι χαρακτήρες των ηρώων

Διάνοια: Ιδέες και σκέψεις που εκφράζουν τα πρόσωπα της τραγωδίας και τα επιχειρήματα που χρησιμοποιούν για να στηρίζουν αυτά που πιστεύουν.

Λέξη: Εκφραστικοί τρόποι και ύφος

Μέλος: Είναι η μελωδία, η μουσική επένδυση του έργου.

Όψη: Σκηνικά, κοστούμια

20. Ποια είναι τα δύο βασικά μέρη της τραγωδίας και τι περιλαμβάνει το καθένα;

A) Το επικό στοιχείο (τα διαλογικά μέρη → πρόλογος, επεισόδια, έξοδος)

B) Το λυρικό στοιχείο (πάροδος, στάσιμα, κομμοί, μονωδίες, διωδίες)

21. Ποιοι ήταν οι 3 μεγάλοι τραγικοί ποιητές;

Ο Αισχύλος , ο Σοφοκλής και ο Ευριπίδης.

22. Ποιες καινοτομίες εισήγαγε στο δράμα ο Ευριπίδης;

- **Αφηγηματικός πρόλογος:** Αναφέρεται σε γεγονότα που προηγήθηκαν.

- Χρησιμοποίησε τον «**από μηχανής θεό**» (δίνει λύση στα αδιέξοδα).

- **ΜΕΙΩΣΕ** την έκταση των **χορικών**.

- **ΑΥΞΗΣΕ** τις **μονωδίες**.

- Χειρίστηκε τους μύθους με μεγάλη ελευθερία και έστειλε τα μηνύματα που ήθελε στους θεατές.

23. Γιατί ο Ευριπίδης ονομάστηκε «από σκηνής φιλόσοφος» και ο «τραγικότερος των ποιητών»;

- Οι ήρωές του εκφράζουν φιλοσοφικές ιδέες διαφορετικές από τις καθιερωμένες, προβληματίζονται, ασκούν κριτική σε όλους τους θεσμούς της εποχής του (γι' αυτό στα έργα του υπάρχουν πολλά γνωμικά).
- Παρουσιάζει τους ήρωές του όπως είναι στην πραγματικότητα, με όλα τα πάθη και τις αδυναμίες τους.

24. Πότε γράφτηκε η « Ελένη» και ποια κατάσταση επικρατούσε τότε στην Αθήνα;

- Γράφτηκε το **412 π.Χ.**, στο μέσον του Πελοποννησιακού πολέμου (431 –404)
- Ένα χρόνο πριν, δηλαδή το 413 π.Χ., οι Αθηναίοι είχαν ηττηθεί στη Σικελία, όπου είχαν εκστρατεύσει.
- Άρα, ο πόλεμος μόνο καταστροφές έχει φέρει στους Αθηναίους και γι' αυτό ο **Ευριπίδης στην «Ελένη καταδικάζει τον πόλεμο, που μόνο συμφορές φέρνει».**
- Επίσης στην Αθήνα έχουν έρθει από παντού οι σοφιστές, οι οποίοι με τη διδασκαλία τους αμφισβητούν όλες τις παραδοσιακές αξίες της εποχής τους. Από αυτούς επηρεάζεται ο Ευριπίδης και αμφισβητεί πολλούς θεσμούς της εποχής του.